

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2022.12\(1\).4](https://doi.org/10.37634/efp.2022.12(1).4)
УДК 336.2 (045)

Ольга Михайлівна **БОНДАРЕНКО**

к.е.н., доцент, Національний авіаційний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6546-7336>
e-mail: bondarenko_olga_@ukr.net

Ганна Олександрівна **КЛОКОВА**

студентка, Національний Авіаційний Університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1211-0552>
e-mail: 6944695@stud.nau.edu.ua

ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ У СИСТЕМІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

Статтю присвячено актуальним питанням ведення податкового обліку. Досліджувана тема є дуже важливою, оскільки надає інформацію зовнішнім і внутрішнім користувачам з метою контролю за процесом нарахування, повноти та своєчасною сплатою податків. Оскільки податкове законодавство змінюється дуже швидкими темпами і кожен бухгалтер повинен бути компетентним стосовно цих змін, а також займатися веденням контролю нарахування податків та їх своєчасною оплатою. Це стосується і податку на прибуток підприємств, адже облік показників пов'язаних з цим податком є певним чином найскладнішим. Розкриття цього аспекту в податковій звітності також вимагає від бухгалтера раціональної організації обліку та правильного відображення наявної інформації. Тож є надзвичайно необхідним детально розібратися в цих питаннях, адже помилка в обліку може призвести до штрафних санкцій з боку контролюючих органів.

Ключові слова: податковий облік, податкова звітність, податки, адміністрування податків

ВСТУП

У сучасних економічних умовах, що склалися в Україні, податкова звітність є елементом інфраструктури економіки та засобом комунікації. Вважаємо, що шляхом розкриття своїх податкових розрахунків за нарахованими податками та зборами у податковій звітності підприємства можуть співпрацювати з державою. Адже без якісно сформованої та вчасно відзвітованої інформації менеджмент підприємства є неможливим. Слід зазначити, що від правдивості та достовірності звітностей суб'єктів господарювання залежить своєчасне та повне виконання зобов'язань перед державою та контроль за діяльністю суб'єкта господарювання.

На сьогодні податки є неодмінною частковою фінансового господарства будь-якої держави, оскільки з їх допомогою формується значна частина доходів бюджетів різноманітних рівнів. У дослідженні встановлено, що за допомогою податків відбувається фінансування створення та розвитку суспільних благ.

Вважаємо, що податковий облік – це система збору, реєстрації, узагальнення, зберігання та передачі інформації для визначення податкової бази з податків на основі даних відповідно згрупованих первинних документів порядком, що передбачений діючим податковим законодавством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Помітний внесок у дослідження цього питання зробили: В. Андрущенко, Т. Бондарук, З. Варналій, В. Хомутенко, О. Василик, С. Захарін, Т. Єфименко, О. Іванішина, А. Кізима, В. Луніна, В. Мельник, П. Мельник, С. Онишко, А. Соколовська, В. Суторміна. Але деякі питання податкового обліку та звітності все рівно потребують подальшого дослідження та удосконалення.

МЕТА статті – дослідження та узагальнення податкового обліку та податкової звітності у системі адміністрування податків.

РЕЗУЛЬТАТИ

Як правило, будь-який бухгалтерський процес завершується складанням звітності, яка містить у собі узагальнену систему взаємопов'язаних інформаційних показників, які за певний звітний період відображають діяльність підприємства.

На нашу думку, управління підприємством є неможливим без вчасно наданої та якісно сформованої, достовірної інформації. Саме для цього на сьогодні в Україні існує податкова та фінансова звітність, що є засобом комунікації та елементом інфраструктури будь-якої економіки.

Фінансова звітність є складником інформаційного забезпечення і пов'язує підприємство з діловими партнерами та суспільством, ґрунтується на узагальнених даних бухгалтерського обліку підприємства та підтверджується результатами діяльності. А ось податкова звітність надає змогу підприємству співпрацювати з державою. Саме тому ці дві звітності є невід'ємною частиною існування суб'єкта господарства.

Податкова звітність розкриває її користувачам інформацію про наявність зобов'язань за кожним податком за звітний (податковий) період, на підставі якого здійснюється сплата або регулювання заборгованості платника податків за даним податком [1].

Виділення податкового обліку в окрему систему обліку обумовлено переважно відмінністю головної мети його ведення, яка полягає у формулюванні суми податків до сплати.

Регулювання загальних вимог до формування та подання податкової звітності визначається Податковим кодексом України (ПКУ). Ним визначенні принципові положення, які використовуються у системі податкової звітності.

Найпоширенішим критерієм у класифікації різновидів податкового обліку є ступінь участі бухгалтерського обліку у податковому. Відповідно можна виділити три види податкового обліку [2]:

1. Бухгалтерський податковий облік – найпоширеніший різновид податкового обліку, показники формуються за рахунок даних бухгалтерського обліку.

2. Абсолютний податковий облік – є нерозповсюдженим різновидом податкового обліку, використовується у випадках, коли використання інших моделей обліку неможливо або недоцільно. Формується без участі бухгалтерських засобів обліку операцій і майна. Водночас використовуються тільки податкові методики обчислення об'єкта того чи іншого податку.

3. Змішаний податковий облік – формується як і за допомогою даних бухгалтерського обліку, так і за результатами певних методів оподаткування. Реалізація змішаного податкового обліку проходить в два етапи. Спочатку платник податків виходячи з даних бухгалтерського обліку розраховує суму відповідних зобов'язань. Після відбувається коригування цих показників з використанням спеціальної податкової методики, та в результаті відбувається формування остаточних облікових показників.

Податковий облік виступає підсистемою бухгалтерського обліку, яка за встановленими державою нормами формує інформацію про сплату та нарахування податків і зборів належним державним органам, головним завданням якого є контроль за правильністю, повнотою і своєчасністю сплати та нарахування податків і зборів (обов'язкових платежів) [3].

Так, вважаємо, що податковий облік є невіддільним складником податкового процесу, головним завданням якого є відображення зобов'язань платника податків через складання та подання податкової звітності.

Принципи здійснення податкового обліку розраховані з бюджетом з ПДВ і податку на прибуток регламентовані відповідними наказами ДПАУ. У цих наказах детально описано порядок заповнення та строки складання податкових накладних, заповнення книг обліку придбання і продажу товарів (робіт, послуг), правильність здійснення записів до них.

Встановлення порядку відображення в обліку податку на прибуток та додану вартість підприємств відбулося завдяки змінам у 1997 р., коли в податковому законодавстві з'явилися терміни «валовий дохід», «валові витрати», «податковий кредит» та «податкове зобов'язання».

ПКУ зазначено такі основні принципи організації податкового обліку [4]:

- ведення податкового обліку здійснюється платниками податків самостійно згідно з нормами чинного податкового законодавства;
- здійснення податкового обліку відбувається тільки з наміром оподаткування та податкового контролю;
- ведення податкового обліку здійснюється на основі первинних документів про об'єкти, що підлягають оподаткуванню чи пов'язані з оподаткуванням (первинні документи виступають підтвердженням даних податкового обліку);
- данні про діяльність платників податку в подат-

ковому обліку здійснюються своєчасно, достовірно та безперервно.

Розкриття основних принципів організації податкового обліку надало змогу визначити характерні риси податкового обліку, до яких можна віднести:

- організацію податкового обліку, що залежить від особливостей підприємства (галузь та розмір), технічного забезпечення, кваліфікації бухгалтерського апарату, а також від державних нормативних актів;
- організаційний вплив на податковий облік, здійснений у межах системи бухгалтерського обліку;
- організацію податкового обліку, що застосовує різноманітні методи та прийоми, та не тільки бухгалтерського обліку (кібернетика, математика, менеджмент, діловодство);
- організацію податкового обліку, що пов'язує в собі залежних між собою ведення облікових записів та роботу облікового апарату.

Так, на підставі виконаного дослідження можна визначити, що основною метою податкового адміністрування є забезпечення здійснення вимог податкового законодавства. Воно передбачає не тільки забезпечення податкових надходжень у повному обсязі в належні строки, а й перевірку дотримання учасниками податкових відносин приписів відповідних нормативно-правових актів, а також вжиття заходів, спрямованих на мінімізацію відхилення від податкового стандарту в майбутньому.

Отже, адміністрування податків згідно зі ст. 14 ПКУ є сукупністю [4]:

- рішень контролюючих органів;
- процедур контролюючих органів;
- дій посадових осіб контролюючих органів.

Проаналізувавши роботи В. Хомутенко [5], можна сказати, що до цих рішень, процедур та дій можна віднести:

- визначення інституційної структури податкових і митних відносин;
- організація ідентифікації і облік об'єктів оподаткування та платників податків;
- забезпечення обслуговування платників податків;
- забезпечення, організацію та контроль за сплатою податків.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження можемо дійти до висновку, що податки є важливою частиною фінансового життя держави і регіону, оскільки дають змогу досягати поставлених економічних і соціальних цілей розвитку суспільства.

Вважаємо, що за допомогою податкового адміністрування забезпечуються повні та своєчасні надходження податків, зборів, інших обов'язкових платежів. Механізм податкового адміністрування спрямовано на підтримку високої результативності податкової системи, яка проявляється зокрема у належній реалізації всіх притаманних їй функцій.

Список використаних джерел

1. Пантелєєв В.П. Еволюція визначення «Податкова звітність». Сталий розвиток економіки. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. С. 171 - 176.
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

3. Сіренко М. Співвідношення податкового обліку та податкової звітності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 7. С. 101-103.
4. Петрова Л.С., Андреев П.С. Сутність податкового обліку та реалізація прав щодо сплати податків. *Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI столітті: VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція*. (Одеса, 5-9 грудня 2016 р.). Одеса, 2016. 76-80 с.
5. Хомутенко В.П., Луценко І.С., Хомутенко А.В. Адміністрування податків, зборів, платежів. Одеса, 2015. 314 с.

References

1. Panteleev V.P. Evolution of the definition of "Tax reporting". Sustainable economic development. All-Ukrainian scientific and industrial journal. pp. 171-176. (In Ukrainian).
2. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine dated 02.12.2010 No. 2755-UI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (In Ukrainian).
3. Sirenko M. Correlation of tax accounting and tax reporting. Entrepreneurship, economy and law. 2017. № 7. pp. 101-103. (In Ukrainian).
4. Petrova L.S., Andreiev P.S. The essence of tax accounting and the realization of tax payment rights. *Problems of the market and development of the regions of Ukraine in the 21st century: VII International Scientific and Practical Internet Conference*. (Odesa, December 5-9, 2016). Odesa, 2016. 76-80 p. (In Ukrainian).
5. Khomutenko V.P., Lutsenko I.S., Khomutenko A.V. Administration of taxes, fees, payments. Odesa, 2015. 314 p. (In Ukrainian).

Olha BONDARENKO

PhD in Economics, Associate Professor, National Aviation University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6546-7336>
e-mail: bondarenko_olga_@ukr.net

Hanna KLOKOVA

student, National Aviation University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1211-0552>
e-mail: 6944695@stud.nau.edu.ua

TAX ACCOUNTING AND REPORTING IN THE TAX ADMINISTRATION SYSTEM

The paper is devoted to topical issues of tax accounting. The research topic is very important because it provides information to external and internal users in order to control the process of accrual, completeness and timely payment of taxes. Since the tax legislation is changing at a very fast pace and every accountant must be competent in these changes, as well as be involved in the control of the assessment of taxes and their timely payment. This also applies to the corporate income tax, because accounting for indicators related to this tax is in some way the most difficult. Disclosure of this aspect in tax reporting also requires the accountant to rationally organize accounting and correctly display the available information. Therefore, it is extremely necessary to understand these issues in detail, because an error in accounting can lead to fines from the regulatory authorities. Along with keeping accounting records, in particular financial and management, there is a need to keep tax records. The need for another type of accounting is related to the difference in information obtained as a result of the accounting process. To date, taxes are an indispensable part of the financial economy of any state, since with their help a significant part of the revenues of the budgets of various levels is formed. Taxes are used to finance the creation and development of public goods.

Tax accounting is an integral part of tax administration. Namely, he acts as a subject of administration for him. in particular, electronic documents, accounting and tax registers, financial and tax reporting, which contain information for a certain period and are subject to control (inspection) in connection with the payment of taxes, fees (mandatory payments) and to which control actions of administrators are directed.

Keywords: tax accounting, tax reporting, taxes, tax administration